

Czy województwo pomorskie to perspektywiczny region dla rozwoju upraw winorośli?

Okres ostatnich dwóch dekad to bardzo wyraźny wzrost zainteresowania uprawą winorośli w Polsce. Winnice zakładane i rozwijane są nie tylko w województwach, które powszechnie kojarzą się z tego typu uprawami, a więc w południowej Polsce, lecz coraz częściej w rejonach Polski centralnej czy północnej, co jest zjawiskiem pozytywnym.

Polskie zimy stają się cieplejsze, rozpoczynają się później i szybciej kończą, a okres wegetacyjny się wydłuża. Wzrastają średnie temperatury podczas okresów wegetacyjnych. Przewiduje się, że w ciągu najbliższych 100 lat średnia roczna temperatura w Polsce może wzrosnąć nawet od 2 do 4 °C.

Pomimo faktu, że województwo pomorskie aktualnie należy do regionów kraju o mniej sprzyjających warunkach do uprawy winorośli, to również na jego terytorium w ostatnich latach odnotowano w rejestrach Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR) zarówno wzrost liczby producentów winiarskich wpisanych do ewidencji ze względu na siedzibę, jak i wzrost powierzchni uprawy winorośli.

W roku winiarskim 2023/24 zarejestrowano 17 producentów, a zgłaszana do ewidencji powierzchnia uprawy w ostatnich latach nieznacznie się wahała i wynosiła około 7 ha, podczas gdy pomiędzy latami 2009/10–2017/18 zarejestrowany był jedynie jeden producent z powierzchnią uprawy w granicach od 0,24 do 0,7 ha. Wskazywana powierzchnia nie jest nadal duża w porównaniu z innymi województwami, szczególnie zlokalizowanymi w południowej części kraju, ale może być dobrym prognostykiem.

Wiele regionów winiarskich na świecie znajduje się obecnie na

granicy optymalnego klimatu dla uprawianych tam odmian winorośli. Co ciekawe, w ciągu ostatnich kilkunastu lat zaobserwowano również w Europie znaczące zmiany klimatyczne. Z wielu badań wynika, że w niektórych rejonach Hiszpanii warunki uprawy winorośli stały się wręcz niekorzystne ze względu na bardzo wysokie temperatury w trakcie sezonu wegetacyjnego, podczas gdy w krajach Europy Północnej, takich jak Dania czy Szwecja, warunki termiczne na tyle się poprawiły, że w 2022 roku w tym pierwszym kraju działało już około 146 winnic gospodarujących na powierzchni 173 ha (zaraz po legalizacji komercyjnej produkcji wina w 1999 roku działały jedynie dwie winnice). Jak

wskazano na portalu Last Week in Denmark, w Danii przoduje uprawa odmiany „Solaris” która najlepiej nadaje się do produkcji win białych i musujących. Co ciekawe, w samej Szwecji w ostatnich latach działało już około 40 winnic gospodarujących na powierzchni blisko 125 ha.

W wielu rejonach naszego kraju występuje potrzeba dywersyfikacji produkcji rolniczej i poszukiwania alternatywnych form uzyskiwania dochodu. Zmiana stylu życia społeczeństwa i przenoszenie wzorców zachowań, na przykład z krajów śródziemnomorskich, umożliwiła dostosowanie oferty zarówno w postaci produktów regionalnych, takich jak sery, jak również oferty win czy usług agro- i enoturystycznych,

a dzięki nim dywersyfikację produkcji rolniczej.

Czynnikiem formalno-prawnym, który z pewnością dał impuls do rozwoju winiarstwa w Polsce, była ustawa z 17 czerwca 2011 r. o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrocie tymi wyrobami i organizacji rynku wina, która uregulowała kwestie związane z uprawą winorośli, produkcją wina oraz obrotem winami w naszym kraju. Była to ważna zmiana w polskim prawodawstwie, ponieważ wprowadziła nowe zasady dotyczące winiarstwa, umożliwiające rozwój tej branży w kraju. Ustawę tę zastąpiła ustawa z dnia 2 grudnia 2021 r. o wyrobach winiarskich. Dokonała ona dalszych regulacji związanych z działalnością gospodarczą w zakresie wyrobu i rozlewu wyrobów winiarskich oraz organizacją rynku wina.

W produkcji winiarskiej gleba odgrywa bardzo istotną rolę. Według mapy gleb Polski, opracowanej przez Z. Uggłę i wydanej w 1979 roku przez Komitet Gleboznawstwa i Chemii Rolnej PAN, Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG) oraz Polskie Towarzystwo Gleboznawcze (PTGleb), na obszarze województwa pomorskiego dominują gleby rdzawe i biellicowe, a w mniejszym stopniu gleby brunatne kwaśne, a także gleby płowe oraz brunatne wylugowane i opadowo-glejowe wytworzone między innymi z piasków gliniastych, glin i iłów.

Chociaż winorośl generalnie nie ma dużych wymagań co do jakości gleby i często jest w stanie wydać plon dobrej jakości na glebach słabszych, należy podkreślić, że nie toleruje gleb ciężkich i podmokłych. Najlepsze dla niej są gleby lekkie, piaszczyste lub

piaszczysto-gliniaste, a przede wszystkim gleby przepuszczalne.

Wydaje się, że część gleb na terenie województwa pomorskiego może być zagospodarowana pod uprawę winorośli (na przykład gleby płowe bądź lokalnie występujące gleby zbliżone do wymagań tej rośliny), jednak w wielu przypadkach wiązać się to będzie z poprawą ich struktury poprzez wzbogacenie nawozami organicznymi, a także z ciągłym monitorowaniem ich odczynu, gdyż część wskazanych powyżej gleb ma stałą tendencję do zakwaszania się, podczas gdy optymalny przedział pH dla winorośli mieści się w granicach od 6 do 7,2, czyli od lekko kwaśnego do lekko zasadowego. Przy czym niższe wartości dobrze tolerują mieszańce międzygatunkowe, a wyższe wartości są korzystne dla odmian winorośli właściwej (*Vitis vinifera*).

Do największych wyzwań podczas zakładania winnic w województwie pomorskim można zatem zaliczyć konieczność doboru najlepszych stanowisk zarówno pod względem termicznym (na przykład na podstawie wskaźnika SAT), jak i glebowym oraz pod względem dobrego nasłonecznienia, a także osłonięcia, szczególnie od północnych wiatrów.

Jak wynika z wielu badań, wartości SAT w Polsce w ostatnich latach wyraźnie wzrastają, co w tym przypadku jest zjawiskiem pozytywnym i dającym szansę na dalszy rozwój upraw winorośli. Jedną z odmian, która może sobie poradzić w mniej korzystnych warunkach (na obecnym etapie) i z roku na rok być w miarę przewidywalna w produkcji, jest jasna odmiana przerobowa „Solaris”, a z odmian ciemnych – „Marechal Foch”. Należy jednak podkreślić, że bardziej uzasadniona i łatwiejsza będzie uprawa, a następnie produkcja wina z odmian

jasnych niż z odmian ciemnych.

Jak wynika z rejestrów KOWR, od lat w całym kraju przeważają w uprawach odmiany jasne, a ich udział w zbiorach w zależności od roku wynosił średnio w ostatnich latach około 65%. Odmiana „Solaris” dominuje nawet w Danii, co przy uwarunkowaniach klimatycznych tego kraju wskazuje, że również w województwie pomorskim może ona się dobrze sprawdzić, między innymi z uwagi na jej wcześnieść, proporcjonalnie niższe wymagania termiczne w porównaniu z innymi odmianami oraz korzystne parametry jakościowe owoców.

Nie bez powodu jest to również najpowszechniej sadzona odmiana w Polsce. Przykładowo odmianę „Solaris” można potraktować jako nasadzenie główne, a w mniejszym stopniu uwzględnić dodatkowe jasne odmiany, które mogą posłużyć do późniejszych kupaży. Sama produkcja powinna uwzględniać zabiegi ograniczające plonowanie, które dają szansę na nieco mniejszy zbiór, ale wysoką jakość produkcji, umożliwiającą wytwarzanie win dobrej jakości. Mniejsza wydajność może być jednak zrekompensowana większą powierzchnią uprawy.

Jak wynika z powyższych rozważań, istnieją możliwości rozwoju uprawy winorośli w województwie pomorskim. Wszystko jednak uzależnione jest od doboru odpowiednich miejsc i odmian, które będą najbardziej korzystne dla uprawy tego gatunku, a ich uprawa będzie przede wszystkim uzasadniona pod względem ekonomicznym.

dr hab. inż. Dawid Olewnicki
Katedra Sadownictwa
i Ekonomiki Ogrodnictwa
Instytut Nauk Ogrodniczych
SGGW w Warszawie

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Artykuł opracowany w ramach operacji „Winiarstwo jako dywersyfikacja źródeł dochodu w rolnictwie w województwie pomorskim”. Operacja została zrealizowana przez Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lubaniu.

Operacja dofinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – Schemat II Pomocy Technicznej WPR 2023-2027 – Wsparcie operacji realizowanych w ramach KSOW+.

Instytucja Zarządzająca Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi